

ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut

WPK UPJPII w Krakowie

Recenzja
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
ks. dr. Bartoszowi Trojanowskiemu
w odpowiedzi na uchwałę nr 1/02/2023 Rady Dyscypliny
Naukowej Instytutu Prawa Kanonicznego UKSW
z dnia 10 lutego 2023 roku
(data odebrania uchwały wraz z dokumentacją: 20 luty 2023)

1. Obowiązująca „Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” z 20 lipca 2018 roku stanowi następująco:

„Art. 219. 1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

1) posiada stopień doktora;

2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:

a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub

b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

3. Obowiązek publikacji nie dotyczy osiągnięć, których przedmiot jest objęty ochroną informacji niejawnych”.

2. Habilitant, ks. dr Bartosz Trojanowski, w Autoreferacie na s. 2 wskazał następująco: „na moje osiągnięcia naukowe, które stanowią podstawę wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, składa się szesnaście artykułów naukowych stanowiących powiązany tematycznie cykl dotyczący zagadnienia: *Integralność kwestii teologicznych i kanonicznych zawarta w części I o sakramentach, IV Księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego i konieczność jej uwzględnienia celem interdyscyplinarnego rozwiązania wybranych problemów w tym zakresie przedmiotowym*”.

Analiza przywołanego tekstu ukazuje, że wskazana integralność będzie dotyczyć zagadnień z dwóch dyscyplin naukowych, tj. z nauk teologicznych i prawa kanonicznego, które to dyscypliny naukowe znajdują się w dwóch odrębnych dziedzinach nauki (zob. *ROZPORZĄDZENIE MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych*). Należy jednak pamiętać, że wymogiem ustawowym, przywołanym powyżej, jest wykazanie przez Habilitanta w ocenianym wniosku znacznego wkładu w rozwój jednej dyscypliny, „in casu” dyscypliny prawa kanonicznego. Stąd też wydaje się, że wskazany przedmiot osiągnięć naukowych, mający charakter interdyscyplinarny, nie odpowiada wymogom ustawowym, mimo, że Habilitant na s. 3 swojego

Autoreferatu wskazał następująco: „w wymaganiach stanowiących podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest między innymi wskazanie, iż cykl artykułów stanowi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej”.

Ponadto należy także podkreślić, że wskazana wyraźnie część pierwsza Księgi czwartej z Kodeksu prawa kanonicznego z roku 1983 obejmuje kanony mówiące o sakramentach w ogólności i sukcesywnie na temat: chrztu, bierzmowania, Najświętszej Eucharystii, pokuty, namaszczenia chorych, święceń, małżeństwa (zob. KPK, kan. 840-1165) Stąd też rodzi się pytanie, czy oceniany Autor ma na myśli wszystkie kanony, czy tylko wybrane zagadnienia, kiedy pisze na temat integralności kwestii teologicznych i kanonicznych, przy czym nie sprecyzował jakie kwestie ma na myśli w przedmiocie prowadzonych badań. Wskazana wątpliwość jest niewątpliwie ważna, przede wszystkim, w perspektywie ocenianego wniosku, który wskazane elementy powinien określić dokładnie; nie można bowiem poprzestawać tylko na stwierdzeniach ogólnych.

Habilitant wskazał ponadto, że cykl zredagowanych przez niego artykułów ma dotyczyć integralności kwestii teologicznych i kanonicznych, stąd też należałoby przypuszczać, że wskazany cykl artykułów powinien mieć artykuł wprowadzający, który określałby na czym wspomniana integralność teologiczna i kanoniczna ma polegać i jak zostanie przedstawiona w sukcesywnie powiązanych artykułach, które powinny stanowić jasną syntezę przeprowadzonych badań naukowych; konieczny jest zatem artykuł wprowadzający, przypominający charakterem merytoryczne wprowadzenie do monografii naukowej, wraz ze wszystkimi elementami formalnymi charakteryzującymi wprowadzenie do badań naukowych. Tymczasem w przedstawionym omówieniu cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2b Ustawy, brakuje takiego ważnego i istotnego artykułu wprowadzającego, który jasno określałby co będzie stanowiło

przedmiot badań, jaki jest ich cel, co Autor pragnie wykazać, jakimi metodami będzie się posługiwał, oraz w szczególności jak będzie wyglądał jego szczególny wkład w rozwój dyscypliny naukowej: prawa kanonicznego.

Faktyczna analiza szesnastu artykułów naukowych, które niewątpliwie, i należy to podkreślić, posiadają charakter naukowy, koncentruje się na przedstawieniu wybranych, bardzo partykularnych zagadnień, dotyczących sześciu sakramentów świętych; nie został przez Habilitanta w badaniach uwzględniony jedynie sakrament pokuty, rodzi się kolejne pytanie, dlaczego tak postąpił Habilitant w swoich badaniach?

Najwięcej artykułów Autor poświęcił sakramentowi chrztu, któremu dedykował następujące artykuły:

1. *Trudności interpretacyjne kanonu 868 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Kwestie prawne i teologiczne* (w: Kościół i prawo, 7 (20) 2018, nr 1, s. 163-180);
2. *Chrzest dziecka przy zgodzie tylko jednego rodzica* (w: Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, XXXII (2022), nr 35, s. 195-210);
3. *Pragnienie chrztu a nadzieja zbawienia dzieci nieochrzczonych w Kodeksie prawa kanonicznego w perspektywie studium Międzynarodowej Komisje Teologicznej. Aspekty teologiczne i prawne* (w: Colloquia Theologica Ottoniana, 37 (2021), s. 243-263);
4. *Wprowadzenie zastępczych (substytutów) rodziców chrzestnych przez Konferencję Episkopatu Polski a możliwe sytuacje analogiczne poza przypadkami przysposobienia* (Studia Theologica Varsaviensia UKSW, 1/2021, s. 142-184);
5. *Katolik jako świadek sakramentu chrztu św.* (Kościół i prawo, 10 (23) 2021, nr 1, s. 89-105);

6. *Kwerenda przed sakramentem chrztu świętego*. Kwestie teologiczno-prawne (Perspectiva, Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne, rok XX 2021, nr 1 (38), s. 145-159).

Kolejne zagadnienie podjęte przez Habilitanta w jego artykułach naukowych dotyczy adnotacji w księgach metrykalnych. I tak zostały w przedmiocie tychże badań opublikowane dwa artykuły, jeden w języku polskim - *Zmiany i adnotacje w księgach metrykalnych z uwzględnieniem kwestii problematycznych w tej materii w obowiązujących przepisach o ochronie danych osobowych w Polsce* (w: Kościół i prawo, 8 (21) 2019, s. 49-71); oraz drugi w języku angielskim – *Limitation of the right to request the erasure of personal data in the context of sacramental matters and canonical status in the Catholic Church in Poland* (w: Teza Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie, vol. XV, 2022, no. 1, pp. 341-356).

Kolejne tematy podjęte przez Habilitanta we wskazanych artykułach dotyczą sakramentu bierzmowania (*Możliwość udzielania sakramentu bierzmowania osobom z niepełnosprawnością intelektualną*, w: Annales Canonici – tekst w druku), Najświętszej Eucharystii (*Integralność sprawowania Ofiary i Uczty w aspekcie kapłańskiego owocu sprawowanej Mszy Świętej*, w: Wrocławski Przegląd Teologiczny, 30 (2022) 1, s. 159-175), sakramentu namaszczenia chorych (*Prawo wiernych do sakramentu namaszczenia chorych w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego. Próba doprecyzowania kryterium „używania rozumu” w kwestii dzieci i niepełnosprawnych umysłowo*, w: Studia Warmińskie 58 (2021), s. 447-462), sakramentu święceń i małżeństwa (*Teologia sakramentu święceń ze szczególnym uwzględnieniem stopnia diakonatu na podstawie zmian w 2009 roku w kan. 1008 oraz 1009 KPK*, w: Polonia Sacra 25 (2021) nr 3 (65), s. 101-120; *Prawo do sakramentu święceń*, w: Ateneum kapłańskie, 177 (2021), z. 2 (675), s. 326-338; *Równość kobiety i mężczyzny w godności i prawie do sakramentów ze szczególnym uwzględnieniem święceń i małżeństwa*, w: Polonia

Sacra, 26 (2022) 3, s. 29-52; *Prerogatywa diakona przejściowego do święceń prezbiteratu. Przyczyny i konsekwencje (kan. 1030 KPK)*, w: Łódzkie Studia Teologiczne, 31 (2022) 2, s. 145-157; *Przyczyny i konsekwencje rozbieżności rozumienia przymiotu nierozzerwalności małżeńskiej w prawosławiu i katolicyzmie*, w: Polonia Sacra, 26 (2022) 1, s. 139-164).

Podsumowanie i konkluzja

W sumie zostało przedstawionych przez Habilitanta szesnaście artykułów, treściowo bardzo różnych, które podejmują różne, owszem niekiedy współczesne tematy, niemniej jednak trudno precyzyjnie wskazane przez Habilitanta artykuły określić jako cykl powiązanych ze sobą zagadnień. Tematyka podjęta w badaniach jest bowiem tak różna, że odnajdujemy zagadnienia dotyczące np. świadka chrztu św. i przymiotu nierozzerwalności małżeństwa. To co łączy wskazane powyżej artykuły to jedynie fakt, że przedmiotem badań są sakramenty Kościoła. Natomiast trudno jest w tych artykułach odnaleźć konkretny i jasno określony cykl naukowy, są to luźne wypowiedzi naukowe dotyczące wybranej problematyki. Aby można było mówić o jakimś cyklu, to Habilitant powinien przedstawić nie tylko artykuł wprowadzający, ale także artykuł konkludujący, który wskazywałby na kompletność przeprowadzonych badań oraz prezentujący ich wyniki, przede wszystkim w perspektywie konkluzji i wpływu na rozwój nauki. Trudno zatem zgodzić się z Habilitantem, że „na moje osiągnięcia naukowe, które stanowią podstawę wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, składa się szesnaście artykułów naukowych stanowiących powiązany tematycznie cykl dotyczący zagadnienia: *Integralność kwestii teologicznych i kanonicznych zawarta w części I o sakramentach, IV Księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego i konieczność jej uwzględnienia celem interdyscyplinarnego rozwiązania wybranych problemów w tym zakresie*

przedmiotowym”. Przedstawione artykuły nie spełniają tego ważnego wymogu ustawowego, który Habilitant uznał bardzo subiektywnie i bezkrytycznie.

Wskazane powyżej brakujące istotne elementy oceny dorobku Habilitanta w perspektywie wymogów ustawowych nie pozwalają na przedstawienie pozytywnej oceny wniosku habilitacyjnego ks. dra Bartosza Trojonowskiego. W mojej ocenie wskazana przez Niego podstawa do nadania stopnia doktora habilitowanego nie występuje, gdyż brak jest tematycznie powiązanych artykułów, które tworzyłyby jeden cykl, który sukcesywnie znacznie wpłynąłby na rozwój dyscypliny prawa kanonicznego. A zatem przedstawiony wniosek habilitacyjny nie spełnia ważnego elementu wymogu obowiązującej *USTAWY z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Przedstawiony wniosek oceniam negatywnie z braku spełnienia wymaganych wymogów prawnych.

ks. Roman Rokant

Tarnów, dnia 24 kwietnia 2023 roku